

Sygn. akt SNO 16/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Henryk Pietrkowski (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

Protokolant Anna Kuras

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Okręgowego w [...]

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 kwietnia 2018 r.

sprawy **Z. M.**,

sędziego Sądu Rejonowego w [...] w stanie spoczynku,

w związku z odwołaniami obwinionego i jego obrońcy od wyroku Sądu

Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego [...] z dnia 7 listopada 2017 r., sygn. akt ASD

.../2017,

I. zmienia zaskarżony wyrok w części dotyczącej kary w ten sposób, że w miejsce art. 109 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 2062 ze zm.) powołuje art. 104 § 3 pkt 4 tej ustawy, a w miejsce kary dyscyplinarnej złożenia sędziego z urzędu wymierza sędziemu w stanie spoczynku Z. M. karę dyscyplinarną pozbawienia prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia;

II. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie;

III. obciąża Skarb Państwa kosztami postępowania odwoławczego.

UZASADNIENIE

Z.M. - sędzia Sądu Rejonowego w [...] wyrokiem Sądu Rejonowego w [...] z dnia 21 grudnia 2016r. (sygn. akt .../15) utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego [...] z dnia 11 maja 2017r. (sygn. akt IV Ka .../17) uznany został za winnego popełnienia dwóch przestępstw i skazany na karę łączną 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 1 roku. Przestępstwa polegały na tym, że:

1. W dniu 13 maja 2011 r. w [...] podrobił podpisy S.H. na wniosku o przyznanie płatności do upraw rolnych za rok 2011 i dwóch załącznikach graficznych, a także w celu osiągnięcia korzyści majątkowej działając wspólnie i w porozumieniu z M.M., ubiegając się o uzyskanie odpłatności bezpośredniej do uprawy za rok 2011, poświadczył nieprawdę, że S.H. jako właściciel uprawiał wskazane grunty wiedząc, że były one dzierżawione i uprawiane przez inne osoby, czym wprowadził w błąd pracownika Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - Biuro Powiatowe w [...] co do okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania dopłaty i w dniu 23 listopada 2011r. w [...] doprowadził tę Agencję do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 1.127,55zł. (czyn określony w art. 270 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.);

2. W dniu 24 kwietnia 2012r. w [...] podrobił podpisy pełnomocnika M.M., jako pełnomocniczki S. H. na wniosku o przyznanie płatności do upraw rolnych za rok 2012 i dwóch załącznikach graficznych, a także w celu osiągnięcia korzyści majątkowej działając wspólnie i w porozumieniu z M.M.

ubiegając się o uzyskanie płatności bezpośredniej do upraw za 2012r. poświadczyl nieprawdę, że S.H. jako właściciel uprawiał wskazane grunty wiedząc, że były one dzierżawione i uprawiane przez inne osoby, czym wprowadził w błąd pracownika Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - Biuro Powiatowe w [...] co do okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania dopłaty i w dniu 15 stycznia 2013r. w [...] doprowadził Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Biuro Powiatowe w [...] do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 1.203,94zł. (czyn określony w art. 270 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.).

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny [...] wyrokiem z dnia 7 listopada 2017 r. czyny te uznał za przewinienie dyscyplinarne, o którym mowa w art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z dnia 12 września 2001r. Nr 98, poz. 1070 ze zm., dalej jako „usp” lub „Prawo o ustroju sądów powszechnych”) i uznając sędziego Z.M. za winnego popełnienia tego przewinienia dyscyplinarnego wymierzył mu karę dyscyplinarną złożenia sędziego z urzędu.

Wyrok Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego oparty został na następujących ustaleniach i wnioskach:

Obwiniony Z.M. powołany została na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w [...] z dniem 5 lipca 1994r. Orzeka w [...] Wydziale [...] w tym Sądzie. W okresie od 15 lipca 1998r. do 31 grudnia 2007r. pełnił funkcję przewodniczącego Wydziału, a w okresie od 6 listopada 2007r. do 5 listopada 2011 r. - funkcję prezesa tego Sądu.

Sędzia Z.M. pozostaje w związku małżeńskim z M.M., która jest córką S.H.. W okresie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego przez obwinionego, jego teść S.H. był właścicielem dwóch działek rolnych o numerach ewidencyjnych [...] o łącznej powierzchni 1,39 ha w gminie [...]. Od 2006r. działkę rolną o

numerze ewidencyjnym [...] i powierzchni 0,51 ha uprawiał M. P., który warunki dzierżawy uzgodnił ustnie z H. H. i S. H. Zgodnie z tą umową M. P. użytkował pole, płacił za nie podatek u sołtysa i nie pobierał dotacji.

Działkę o numerze ewidencyjnym [...] i powierzchni 0,88 ha na podstawie ustnej umowy uprawiał A. B. i zgodnie z umową miał opłacać podatek rolny od działki, nie pobierał za to pole dotacji. We wrześniu 2014r. A. B. spotkał się z M.M. i Z. M., którzy poinformowali go, iż są w trakcie załatwiania spraw spadkowych i ustalili, że dalej będzie on dzierżawił pole na dotychczasowych warunkach.

W dniu 1 sierpnia 2007r. Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności wydał decyzję uznającą S.H. za niepełnosprawnego w znacznym stopniu na stałe. Teściowie obwinionego ze względu na ich zły stan zdrowia od połowy 2008 r. zamieszkali w domu obwinionego i jego żony w [...]. Przed jego śmiercią M.M. od grudnia 2008 r., jako kurator reprezentowała S.H. i zarządzała jego majątkiem. Teściowie obwinionego zmarli – H. H. w dniu 18 października 2008r., natomiast S.H. w dniu 21 maja 2013r. W lutym 2015r. M.M. telefonicznie wypowiedziała M. P. umowę dzierżawy pola.

W dniu 13 maja 2011 r. w [...] sędzia Z.M. podrobił podpisy S.H. na wniosku o przyznanie płatności za rok 2011 i dwóch załącznikach graficznych. Żona obwinionego M.M. za pośrednictwem poczty wysłała podrobiony wniosek do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Biura Powiatowego w [...]. Obwiniony i jego żona wiedzieli, że S.H. sam nie uprawia gruntów rolnych, są one uprawiane przez M. P. i A. B. W dniu 23 listopada 2011 r. wspomniana Agencja wydała decyzję o przyznaniu płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, przelewając na rachunek bankowy S.H. kwotę 1 127,55zł.

W dniu 24 kwietnia 2012 r. w [...] Z.M. podrobił podpisy M.M. jako pełnomocniczki S.H. na wniosku o przyznanie płatności za rok 2012 i na

dwóch załącznikach graficznych. M.M. za pośrednictwem poczty wysłała podrobiony wniosek do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Biura Powiatowego w [...], dołączając postanowienie sądowe o ustanowieniu jej kuratorem zarządzającym majątkiem ojca.

W dniu 15 stycznia 2013 r. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - Biuro Powiatowe w [...] wydała decyzję o przyznaniu S. H. kwoty 1.203,94zł. z tytułu płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, przelewając te pieniądze na rachunek bankowy S.H..

Z opinii służbowej z dnia 21 maja 2017r.r. wystawionej przez prezesa Sądu Rejonowego w [...] i akt osobowych obwinionego wynika, że obwiniony cieszył się bardzo dobrą opinią, nie był karany dyscyplinarnie, nie otrzymywał wytyków judykacyjnych ani służbowych, nie wpływały żadne skargi stron. Dzięki temu systematycznie awansował.

Obwiniony sędzia Z.M. przyznał, że chcąc pomóc teściowi i żonie zakreślił mapki, na których podane są numery działek zakwalifikowanych do dopłat obszarowych, wniosków nie wypełniał. Podniósł, że nie chce kwestionować wyroku karnego, ale jego zdaniem podpisy i wzory podpisów nie odpowiadają jego charakterowi pisma i nie wie kto te wnioski wypełnił. Podkreślił, że w ciężkiej sytuacji domowej i rodzinnej znalazł się - jak to ujął – „między okolicznościami etycznymi, a humanitarnymi” i z tego tylko powodu naruszył godność urzędu sędziego.

Sąd Apelacyjny - Sąd Dyscyplinarny uznał, że sędzia Z.M. na skutek popełnienia najpoważniejszego z możliwych przewinienia dyscyplinarnego utracił przymiot nieskazitelnego charakteru niezbędnego do sprawowania urzędu sędziego. Z tego względu karę dyscyplinarną złożenia sędziego z urzędu uznał za adekwatną do ciężaru gatunkowego przewinienia dyscyplinarnego popełnionego przez sędziego Z.M.. Oceny tej nie zmienia

pozytywna opinia o obwinionym z okresu wykonywania przez niego obowiązków służbowych.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego w części dotyczącej kary obrońca obwinionego złożył odwołanie, zarzucając - na podstawie art. 427 § 2 kpk i art. 438 pkt 4 kpk w związku z art. 128 u.s.p. - rażącą niewspółmierność orzeczonej kary. W ocenie obrońcy skarżącego Sąd Dyscyplinarny nie rozważył w sposób prawidłowy i wszechstronny rzeczywistej wagi przewinień dyscyplinarnych popełnionych przez sędziego Z.M. oraz stopnia jego zawinienia, pomijając okoliczności przedmiotowe i podmiotowe korzystne dla obwinionego, a wskazujące na brak zamiaru i przypadkowy charakter przewinień. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez wymierzenie łagodniejszej kary dyscyplinarnej bądź uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu - Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania.

W odwołaniu złożonym osobiście przez sędziego Z.M. wyrok Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego został zaskarżony w zakresie orzeczonej kary. Skarżący zarzucił rażącą niewspółmierność orzeczonej kary złożenia z urzędu sędziego. Jego zdaniem przy wymiarze kary Sąd Dyscyplinarny nie nadał właściwego znaczenia występującym w sprawie okolicznościom łagodzącym, takim jak: osiągnięcie przez skarżącego wieku uprawniającego do przejścia w stan spoczynku, nierozważenie w dostateczny sposób motywacji, która nim kierowała, zwrot otrzymanej płatności obszarowej na rzecz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Zdaniem Z. M. nie zostały uwzględnione także okoliczności wpływające na ocenę czynu w aspekcie jego społecznej szkodliwości, tj. choroba teściów, przyznawanie płatności obszarowych na rzecz teścia, mimo że pracownicy

Agencji wiedzieli o jego niepełnosprawności, co w konsekwencji doprowadziło do orzeczenia rażąco niewspółmiernej kary. Wymierzona przez Sąd Dyscyplinarny kara – w ocenie obwinionego - nie spełnia dyrektyw wymiaru kary określonych w art. 53 § 1 i 2 k.k., prawidłowe ich zastosowanie powinno skutkować orzeczeniem znacznie łagodniejszej kary. Podnosząc te zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i wymierzenie łagodniejszej kary dyscyplinarnej, bądź uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu - Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania.

Sędzia Z.M. z dniem 1 kwietnia 2018 r. przeszedł w stan spoczynku, co wynika z przedłożonego Sądowi Najwyższemu – Sądowi Dyscyplinarnemu pisma Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Przepis art. 8 § 1 k.p.k. stanowi, że sąd karny samodzielnie rozstrzyga zagadnienia faktyczne i prawne i poza wyjątkami przewidzianymi w art. 8 § 2 k.p.k., nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu. Odpowiednie stosowanie tego przepisu w postępowaniu dyscyplinarnym (art.128 u.s.p.) oznacza, że postępowanie dyscyplinarne prowadzone przeciwko sędziemu toczy się niezależnie od postępowania karnego wszczętego przeciwko niemu, także w wypadku jednoczesności i podmiotowo-przedmiotowej tożsamości tych postępowań. Niezależność tych postępowań wynika z tego, że inne są kryteria kwalifikacji czynu jako przewinienia dyscyplinarnego a inne jako przestępstwa. Tożsamość przedmiotu postępowania karnego i postępowania dyscyplinarnego oznacza więc tożsamość czynu, a nie tożsamość jego ocen prawnych (wyrok Sądu

Najwyższego - Sądu Dyscyplinarnego z dnia 20 września 2007 r., SNO 59/07, OSNSD 2007, poz. 73). Nie uzasadnia to jednak wniosku, że sąd dyscyplinarny, oceniając zachowanie sędziego w płaszczyźnie deliktu dyscyplinarnego może dojść do takich ustaleń i ocen, które by dezawuowały skazanie sędziego prawomocnym wyrokiem za popełnione przestępstwa. Innymi słowy, sąd dyscyplinarny nie może uznać, że sędzia nie popełnił przestępstwa, za które został skazany.

W rozpoznawanej sprawie zaskarżony wyrok nie pozostawia wątpliwości, co do tego, za jaki konkretnie delikt dyscyplinarny obwiniony Z.M. został ukarany najsurowszą karą złożenia z urzędu sędziego. Orzeczenie Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego zostało zredagowane w sposób precyzyjny, obejmujący wszystkie okoliczności istotne i niezbędne z punktu widzenia oceny ustawowych znamion przewinienia dyscyplinarnego polegającego na uchybieniu godności urzędu (art. 107 § 1 Prawa o u.s.p.). Z jego sentencji wynika jednoznacznie, że sędzia Z.M. został uznany winnym tego, że sprawując urząd sędziego dopuścił się zachowań, które wyczerpywały znamiona przestępstw opisanych w wyroku karnym. Tymi zachowaniami obwiniony – jak trafnie ocenił Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny - rażąco uchybił godności sędziego.

Prawo o ustroju sądów powszechnych wprowadzić nie zawiera zakazu sprawowania urzędu sędziego przez osoby karane, jednak prawomocne skazanie sędziego za popełnienie przestępstwa, co jest równoznaczne z popełnieniem przez sędziego najpoważniejszego z możliwych deliktów dyscyplinarnych, zawsze powinno obligować sąd dyscyplinarny do dokonania oceny, czy sędzia skazany za popełnienie przestępstwa może pełnić urząd sędziego (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2002 r., SNO 8/02, OSNKW 2002, z. 9-10, poz. 85). Dla udzielenia właściwej odpowiedzi nie bez

znaczenia jest rodzaj i charakter przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia.

Popełniony przez obwinionego czyn, o którym mowa w art.270 § 1 k.k., określany jako fałszerstwo materialne dokumentu jest przestępstwem umyślnym, kierunkowym, może być popełnione tylko z zamiarem bezpośrednim.

Czynu tego, który wyczerpał znamiona wskazane także w przepisie art.286 § 1 k.k., a więc określającym przestępstwo oszustwa, prowadzącego inną osobę (w analizowanym przypadku – Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) do rozporządzenia mieniem na skutek wprowadzenia jej w błąd, obwiniony dopuścił się dwukrotnie.

W świetle takich ustaleń za trafny uznać należało wniosek Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego, że popełnienie tych przestępstw nie licuje z godnością sędziego. Jest równoznaczne z utratą przez sędziego Z. M. kwalifikacji do sprawowania urzędu sędziego. Wbrew stanowisku prezentowanemu w odwołaniu, okoliczności mające wpływ na wymiar kary były przedmiotem rozważań i oceny Sądu Dyscyplinarnego. Wynikający z nich wniosek, że karą adekwatną do zawinienia sędziego Z. M. jest kara złożenia z urzędu sędziego, nie budzi zastrzeżeń. Okoliczność, że obwiniony uzyskał wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku nie mogła tej oceny zmienić, podobnie jak choroby teściów oraz fakt, że Agencja nie wstrzymała dopłat, mimo że wiedziała o chorobie S.H., która uniemożliwiała mu uprawianie gruntów rolnych.

Stosowana wobec sędziego w stanie spoczynku kara pozbawienia prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia (art.104 § 3 pkt 4 u.s.p.) odpowiada karze złożenia sędziego z urzędu. Wobec tego, że obwiniony jest sędzią w stanie spoczynku Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny, przystosowując wyrok do aktualnego statusu służbowego sędziego Z. M.,

zmienił zaskarżony w części dotyczącej kary w ten sposób, że na podstawie art.104 § 3 pkt 4 u.s.p. wymierzył obwinionemu karę pozbawienia prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny na podstawie art.456 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. orzekł jak w pkt I i II sentencji wyroku, a o kosztach odwoławczego postępowania dyscyplinarnego orzekł na podstawie art. 133 u.s.p.

kc